

1. Forord	Side 3
2. Kristiansund: Nye møtepunkter og bedre samarbeid	Side 4
3. Molde: Bygger samarbeid og kunnskap over tid.....	Side 10
4. Kunnskap, verktøy og mot	Side 13
5. Eide: Tverrfaglig råd for barn og unge	Side 15
6. Giske: Fra barnehage til skole.....	Side 16
7. DUGNAD - Invitasjon til kommunene.....	Side 18

TEKST: John Roald Pettersen

Forord

DUGNAD er en av måtene Kompetansesenter rus - Midt-Norge samarbeider med kommunene på. Det handler om ulike tema fra barndom, ungdom og voksenlivet, og tverrfaglig samarbeid internt i kommunen står i høysetet. Vi tilbyr veiledning, kompetanse og stimuleringsmidler, og en tverrfaglig gruppe i kommunen mobiliserer sine kolleger og utvikler tiltak og det tverrfaglig samarbeidet på det aktuelle fagområdet.

Veilederen «Fra bekymring til handling», en veileder om tidlig intervensjon på rusområdet, ble utgitt av Helsedirektoratet i 2009. Men de faglige føringene i veilederen er mye eldre: Jo tidligere et barn og en familie får hjelp i en problemutvikling, jo bedre er utsiktene til et godt liv!

Fra høsten 2007 har vi hatt gleden av å samarbeide med blant andre mange dyktige barnehageansatte i ulike kommuner i fylket vårt om temaet: «Tidlig innsats for barnehagebarn som lever med omsorgspersoner som misbruker rusmidler.»

På arbeidsseminarene, som er en del av utviklingsarbeidet, får barnevernet og andre kommunale tjenester anledning til å presentere seg for hverandre i et likeverdig samarbeid. Barnet og familiens beste står i sentrum, og de ulike yrkesgruppene har ulike funksjoner i dette arbeidet, noe de får anledning til å diskutere i gruppearbeid og prøve seg på i rollespill. «Den nødvendige samtalen» står sentralt, det å tørre å snakke med foreldre om en bekymring på en respektfull og god måte. Mange kommuner har rutiner som trenger å redigeres eller omskrives, og det å samarbeide med barnevernet er fortsatt et utviklingsområde for mange kommunale tjenester. Utvikling av skriftlige samarbeidsrutiner har vært noe av målsettingen, og her kan kommunene lære mye av hverandre.

Ingjerd Woldstad

Rådgiver

Korus Midt-Norge

Februar 2012

Kristiansund

Nye møtepunkter og bedre samarbeid

Fra venstre: Bente Elshaug, Hildegunn Orholm, Kari Leren, Trude Jonassen.

Samba, fagkafé, kompetansebygging og nye samarbeidsrutiner. Dét er noen av stikkordene for det positive som har skjedd på tidlig innsats-området i Kristiansund. En seminarrekke fra Kompetansesenter Rus – Midt-Norge har vært et viktig bidrag.

Klokka nærmer seg 13.00 på en tilsynelatende helt vanlig onsdag i Kristiansund. På Vågetorget møtes mellom 30 og 40 barnehageassistenter fra byens barnehager på kafé. Men dette er ikke hvilken som helst kafé, og ikke hvilken som helst onsdag. Det er den månedlige fagkaféen,

og lokalet er som vanlig stappfullt. Bak prosjektet står Samba småbarnsteam, og målet med fagkaféen er å skape et tverretattlig møtested for de som arbeider med småbarn og familiene deres i Kristiansund. Fagkaféen skal bidra til fagutvikling, erfaringsutveksling og informasjon, og er et av flere synlige bevis på den positive endringen som har skjedd i samarbeidet mellom barnehager, barnevern og andre etater i nordmørsbyen.

For tre-fire år siden var situasjonen i Kristiansund ikke ulik en rekke andre kommuner i landet: Levekårsundersøkelser viste at mange småbarnsfamilier slet med problemer. Barnevernet hadde flere saker enn de skulle ønske. Men svært få av sakene kom som resultat av meldinger fra barnehagene. Samarbeidet mellom barnehagene og barnevernet var begrenset, det samme var kjennskapet til hverandre.

– Kristiansund kommune, som etter sammenslåingen med nabokommunen Frei har rundt 23.000 innbyggere, hadde en rekke tiltak rettet mot barn og unge. Men ikke noen samlet oversikt over alle tilbudene, og ikke noe formalisert samarbeid mellom «barnetjenestene», forteller folkehelsekoordinator Bente Elshaug.

Seminarrekke

Det ble etablert en arbeidsgruppe med folkehelsekoordinator, to representanter for barnehagene, barnevernleder og fagkoordinator for Familietemaet. Formål var å bedre samarbeidet mellom barnehagene og barnevernet, og utvikle rutiner og kompetanse i barnehagene for å fange opp bekymringsbarn. Kommunen hadde samtidig fått tilbud fra Kompetansesenter Rus Midt-Norge om en seminarrekke om tidlig innsats for barn som lever i familier med rusproblemer.

– Vi gjennomførte fem korte seminarer, tre for pedagogiske ledere og to for assistenter, der 22 av kommunens 23 barnehager deltok. Temaene spente fra fakta om rus og hvordan man

takler bekymringer, til den vanskelige samtalen og samarbeid med ulike deler av hjelpeapparatet. Barnevernet var representert med flere medarbeidere på hvert seminar, noe som var svært nyttig. Vi ble kjent, og vi kunne komme i dialog med dem der og da, sier medlem i arbeidsgruppa og enhetsleder i Juulenga barnehage, Kari Leren.

Forebyggende kurator i barnevernstjenesten, Trude Jonassen, er helt enig i at deltakelsen i felles aktiviteter som denne seminarrekken har vært avgjørende for den positive utviklingen i samarbeidet.

– Når man får et ansikt å knytte barnehagen eller barnevernet til, blir det så mye lettere å ta kontakt i ettertid. Samtidig handler det om å informere om hverandre, og forstå hvordan man jobber. Barnehagene har vært frustrert fordi de opplever å ikke få nok informasjon og tilbakemeldinger, og at de ikke så konkrete resultater av barnevernets arbeid. Da var det viktig for oss å få forklart at vi driver mye «usynlig» arbeid, og at vi har retningslinjer som begrenser informasjonen vi kan gi. Det har også vært viktig å bygge ned noen myter om barnevernet, og å ufarliggjøre oss. Blant annet gjennom media er det mange som har et helt skjevt inntrykk av hvordan vi jobber, sier Trude Jonassen.

Samba

I tidligere Frei kommune var det i sin tid etablert et samarbeidssystem mellom barnevern, helse, skole og PPT, «Samba» (samarbeid barn), med formål å løse psykososiale problemer tidligst mulig. Etter initiativ fra helsestasjonen i Kristiansund ble denne modellen tatt opp igjen. Det er nå etablert to slike samarbeidsteam, et Samba småbarnsteam og et Samba skoleteam, og det er utviklet en metodebok til bruk for barnehager, helsestasjoner, PPT og barnevernstjenesten. Samba er en viktig del av kommunens forebyggende arbeid, og har som mål å involvere alle aktuelle etater samt foreldrene på et tidligst mulig tidspunkt når barn er i en vanskelig situasjon, forteller prosjektleder og familieveileder Hildegunn Orholm.

– Den viktigste målgruppen for småbarnsteamet er førskolebarn som viser tegn på mistriksel, som strever i sosial/emosjonell utvikling, som strever med atferd eller er i en vanskelig familiesituasjon. Barn i familier med rusproblematikk, konflikter og dårlige sosioøkonomiske forhold er risikoutsatt og særlig viktige å fange opp på et tidlig tidspunkt. Barnehagene er svært viktige for å identifisere og fange opp disse barna, sier Orholm.

Samba småbarnsteam er sammensatt av representanter for PPT, barnevernstjenesten, familieteamet, helsestasjonen, barnehagene og foreldrene. Teamet består dermed av tre faste og tre variable representanter, alt etter hvilket barn som drøftes.

– Det hele handler om å komme foreldrene i møte på et tidlig tidspunkt, og at foreldrene selv skal delta i drøftingene har vært et vesentlig poeng fra starten av. Bekymringen kommer gjerne fra helsestasjonene eller barnehagen, som legger fram saken i teamet, og drøftingen har form av en rådslagning om hva vi kan gjøre for å hjelpe barnet. I flere tilfeller har det vist seg at en times veiledning har vært nok til å snu situasjonen i en bedre retning, og det er nettopp slik vi ønsker at Samba skal fungere. Alternativet vil ofte være at vi møter dette barnet i hjelpeapparatet på et senere tidspunkt, med langt større utfordringer å løse, sier Orholm.

Foto Johan Wildhagen/Palookaville, Destinasjon Kristiansund og Nordmøre

Kristiansund

Økt kompetanse

Både barnehagene, barnevernet og de andre involverte etatene i Kristiansund er skjønt enige om at de har gjort store framskritt når det gjelder samarbeid til barnets beste.

- Vi har fått økt kompetansen i barnehagene gjennom de ulike tiltakene som er gjennomført de siste årene. Vi har fått fokus på hva vi skal se etter hos utsatte barn, vi har økt bevisstheten hos barnehageansatte på dette området, og vi har senket terskelen for å ta kontakt med barnevernet. Fra barnehagenes side opplever vi det som en stor fordel at vi har fått bedre og mer systematisk kontakt både med barnevernet, helestatjonene og andre som jobber for barnets beste. Det viktige nå er at dette holdes levende, at vi ikke slipper det når vi har kommet så godt i gang, sier Kari Leren.

Barnevernet opplever også at samarbeidet om barna har tatt et stort steg framover, sier Trude Jonassen.

- Ved at vi har fått informert, snakket sammen og vist at vi får til noe sammen, som i Samba, tror jeg barnehagene opplever barnevernet som mindre skummelt enn tidligere. Det er lettere for dem å komme med bekymringsmeldinger, lettere å ta kontakt for en anonym drøfting, og fra begge sider vet vi hvem vi skal ta kontakt med når det oppstår en bekymring eller en situasjon, sier Jonassen.

Fagkafeen

Den nyetablerte fagkafeen har vært en suksess. Kafeen er foreløpig et prøveprosjekt for barnehageåret 2011/2012, og Samba småbarnsteam har valgt å prioritere assistentene i første omgang.

- Vi ønsker å løfte barnehageassistentene fram i lyset. Det skjer ikke så ofte. Men de er en stor gruppe og barnehagehverdagen er helt avhengig av deres innsats, sier Hildegunn Orholm.

Temaene på fagkafeen har hittil handlet om risiko- og beskyttelsesfaktorer, relasjoners betydning for barns utvikling, og grensesetting i barnehagen.

- Kombinasjonen av faglig påfyll, erfaringsutveksling og sosialt møtepunkt ser ut til å ha vært vellykket. Vi har i hvert fall hatt fullt hus på hver fagkafé, sier Hildegunn Orholm.

Ordfører Per Kristian Øyen (Ap) i Kristiansund kommune er svært fornøyd med det arbeidet som er gjort.

- Jeg vil gi uforbeholden ros til det flotte arbeidet som utføres. Kristiansund kommune legger stor vekt på forebyggende tiltak og våre mange dyktige fagfolk har fokus på konkret innsats som er funksjonell og målbar. Det er en ubetinget styrke for kommunen, sier Øyen.

Kristiansund kommunes grunnverdier er Samhandling, Nyskaping, Optimisme og Raushet. Fra politisk og administrativ ledelse har de fokus på at avgjørelser og tiltak skal skje i nærmest mulig møte med brukeren.

- Kommunens enheter viser gjennom samarbeidstiltak på tvers av fagområdene at de klarer å omsette våre grunnverdier i praktisk handling. Fra politisk side har bystyret sluttet seg til de fremlagte modellene både for å understøtte arbeidet og for å gi det nødvendig legitimitet. Vi tror at vi gjennom innsats og målrettede tiltak mot utsatte barn og unge kan gjøre en forskjell, og at spesielt tidlig innsats gjennom tiltak som Samba har størst mulighet for å gi resultater, sier Per Kristian Øyen.

Gode råd

Hvilke råd vil Kristiansund kommune gi til andre kommuner som ønsker å få i stand et bedre samarbeid til barnets beste? Dette er noen av hovedpunktene:

- Sett ned en gruppe med representanter for de ulike etatene som arbeider med barn. Det er der et bedre samarbeid må starte.
- Sørg for kompetanseheving, for eksempel gjennom Kompetansesenter Rus - Midt-Norges tilbud «Dugnad».
- Sørg for å forankre arbeidet i den administrative og politiske ledelsen i kommunen.
- Utarbeid nødvendige rutiner for samarbeid dersom dette ikke finnes.
- Legg vekt på handlingsrettet arbeid. Planer og papirutiner alene fører ikke til noe. Sørg for at det settes i verk konkrete tiltak.

KONTAKT:

Bente Elshaug

Folkehelsekoordinator

Telefon 71 57 41 00

bente.elshaug@kristiansund.kommune.no

Hildegunn Orholm

Familieveileder

Telefon 71 57 49 19

hildegunn.orholm@kristiansund.kommune.no

ROS-ANALYSE (risiko og sårbarhetsanalyse)

OPPMELDING TIL BARNEVERN I FORHOLD TIL BEKYMRING FOR BARN.

Varslingsliste

1.	Barnevernet (sentralbord) 71 57 43 96
----	---------------------------------------

HENDELSE: Observasjon av endret adferd hos barnet

KONSEKVENSER/ VARSLING	<ul style="list-style-type: none"> • Skriftliggjøring av observasjoner/dokumentasjon leveres til enhetsleder. • Drøft anonymt med barnevernet. • Pedagogisk leder/enhetsleder, eller pedagogisk leder/assistent har samtale med foresatte vedr. konkrete observasjoner som barnehagen har gjort. • Enhetsleder sender skriftlig melding til barnevernet.
FORBEREDELSE	Internt møte på barnehagen omkring de observasjoner som er gjort.
INFORMASJON	<ul style="list-style-type: none"> • Husk taushetsplikten
OPPFØLGING	<ul style="list-style-type: none"> • § 4-2 Lov om barnevern. Barnevernet skal snarest og senest innen en uke vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser etter §4-3 i lov om barnevern. • Barnevernet gir tilbakemelding til barnehagen at saken er mottatt. • §6-9 Dersom en undersøkelse igangsettes, skal denne avsluttes innen tre måneder eller, hvis særlige hensyn tilsier det, etter seks måneder.
LOVGRUNNLAG	<ul style="list-style-type: none"> • §22. Barnehageloven. Opplysningsplikt til barneverntjenesten • Kap. 4 i Lov om barnevern. • Forvaltningsloven § 13 a-b

LINKER: www.borgestadklinikken.no

www.helsedirektoratet.no (veileder: «Fra bekymring til handling»)

ROS-ANALYSE - RUSPÅVIRKEDE FORELDRE

Varslingsliste

1.	Barnevernet (sentralbord)	71 57 43 96
2.	Politi	112
3.	Enhetsleder	
4.	Kontaktperson	

HENDELSE: ruspåvirkede foreldre i forbindelse med bringe-/hentesituasjon i barnehagen.

KONSEKVENSER/ VARSLING	<ul style="list-style-type: none"> • En av personalet tar seg av den ruspåvirkede forelder (fortrinnsvis ped.leder/enhetsleder) • Resten av personalet holder barnet og de andre barna unna situasjonen. • Kontakt andre pårørende til barnet (barnehagen har egen telefonliste med oversikt over foresatte/familie) • Det gis melding til barnevernet/politi (tlf.liste 1 eller 2) NB! Barnevernet kan kun kontaktes fram til kl. 16.00. • Det må gis melding til enhetsleder (tlf.liste nr.3) • Vi har ingen lovhjemmel som tilsier at vi kan holde igjen barnet. Prøv å oppholde den foresatte til andre (familie, barnevern eller politi) kan komme å ta seg av barnet.
FORBEREDELSE	Barnehagen har egen varslingsliste
INFORMASJON	<ul style="list-style-type: none"> • Husk taushetsplikten • Gi saklig informasjon vedr. eventuelle spørsmål fra andre foreldre/barn.
OPPFØLGING	<ul style="list-style-type: none"> • Barnevernet følger opp saken • Evaluering av hendelse, eventuelt sammen med barnevernet. • Samtale med den aktuelle forelder • Skriv avviksskjema.(Se HMS-håndbok kap. 7, kommunens hjemmeside)

Molde

Bygger samarbeid og kunnskap over tid

Fra venstre: Ingvil Grytli og Jorunn Hurlen.

Gode prosesser tar gjerne litt tid. Men så blir også resultatene bedre og mer varige. I Molde har alle barnehager fått økt sin kompetanse når det gjelder tidlig innsats for utsatte barn, og nå skal den gode prosessen videreføres.

Molde kommune inngikk allerede i 2006 en intensjonsavtale med Kompetansesenter Rus – Midt-Norge om rusforbyggende arbeid. I årene etter har kommunen jobbet særlig systematisk med oppfølging innenfor barnehagesektoren, forteller folkehelsekoordinator Ingvil Grytli og virksomhetsleder forbyggende helsetilbud, Jorunn Hurlen.

– Gjennom kompetansesenterets Dugnad-prosjekt har vi gjennomført til sammen fire seminarer for barnehageansatte de siste årene, og gjennom dette har vi nådd de aller fleste som jobber i barnehagene i Molde. På disse seminarene har også andre faggrupper som barnehagene samarbeider med vært til stede, og det har gitt oss et skikkelig løft på dette området, sier Ingvil Grytli.

– At samtlige ansatte har fått tilbudet, også vikarer, har vært et viktig mål. Det er en stor fordel at alle får samme informasjon og kunnskap, dersom vi ønsker å oppnå en felles tenking på dette området. Når det gjelder rusproblematikk knyttet til barnehagebarn, handler det ikke minst om mot til å se, og da er det en stor fordel at alle ansatte har samme bakgrunn, sier Jorunn Hurlen.

Tverrfaglige team

Parallelt med kompetansebyggingen i barnehagene, er det etablert to tverrfaglige team med representanter fra bl.a. barnevernet, PPT, forebyggende helse og NAV, som barnehagene kan konsultere ved behov. Disse tverrfaglige teamene har faste møter én gang i måneden, og kan diskutere alle typer problemstillinger som barnehager og skoler melder inn. Kommunen har i tillegg satt i gang arbeid med å utarbeide en handlingsplan for hvordan barnehageansatte skal opptre i ulike situasjoner der rus kan være en del av problemstillingen.

– Målet er å lage felles rutiner for bekymrings sakene for alle barnehagene. Og all erfaring tilsier at rutiner må tas fram, fornyes og oppdateres med jevne mellomrom for at de skal være levende i bruk.

Foto: Einar Engdal/Destinasjon Molde & Romsdal

Molde

– Et arbeid som dette er en prosess. Det er viktig å ta et steg om gangen, og innse at et slikt arbeid tar tid. Kontinuitet er et viktig stikkord, for folk skifter jobb og det skjer endringer flere steder i systemet. Da er det helt avgjørende at noen holder i trådene og at ting ikke smuldrer opp, understreker Grytli og Hurlen.

– Hva har dere oppnådd, og hvordan tenker dere framover?

– Vi har blant annet oppnådd at disse temaene er blitt innlemmet i det daglige arbeidet til de som jobber direkte med barna. Det er blitt en del av fagfolkens hverdag. Og vi har oppnådd at ulike faggrupper er blitt bedre kjent med hverandre og hverandres arbeidsmåter. Her har gruppearbeidene på seminarene vært et viktig bidrag, de fungerer som «lim» mellom de ulike faggruppene.

– Når det gjelder oppfølging, så har barnehagene allerede etterspurt det. For eksempel har de etterlyst hjelp til «hvordan skrive gode bekymringsmeldinger?» Dette er svært positivt, og vi er opptatt av at den gode prosessen vi har hatt må holdes levende framover. Blant annet sysler vi med planer om en åpen fagdag der barnehager og alle samarbeidende etater kan delta.

Gode råd

Hvilke gode råd vil Ingvil Grytli og Jorunn Hurlen gi til andre kommuner som ønsker å gjøre noe på dette området?

- Ta små steg, og bruk den tiden som trengs. Da er det større sjanse for å oppnå noe varig.
- Legg vekt på det tverretatlige samarbeidet. Det er helt nødvendig for å lykkes på dette området.
- Sørg for at kompetansebyggingen når flest mulig. Det er mye bedre å nå alle barnehageansatte gjennom kortere, lokale seminarer, enn å sende noen få langt av gårde på kurs eller konferanser.
- Bruk Kompetansesenter rus – Midt-Norge. De har vært en veldig god samarbeidspartner for oss, og har stått klare når vi trengte dem, sier Ingvil Grytli og Jorunn Hurlen.

Nyttig og viktig for barnehagen

May Britt Raknes, styrer/enhetsleder i Hatlelia og Barnas hus barnehager, har vært med i arbeidsgruppa som planla og gjennomførte seminarrekken for barnehageansatte i Molde. Hun mener barnehagene er blitt bedre i stand til å takle utfordrende situasjoner.

– Vi har fått viktig kunnskap om rus og problematikken rundt dette. Vi har fått et innblikk i hva rusmisbruk handler om i vår tid, og hvordan vi kan og bør opptre når vi kommer i kontakt med slike problemer. Jeg tror alle som har deltatt på dette har opplevd det som nyttig og lærerikt, sier May Britt Raknes.

I tillegg til ny faglig ballast, vil May Britt Raknes understreke den delen av seminarene som har handlet om mot. Mot til å si fra, og mot til å ta opp vanskelige spørsmål.

– Vi må bare innse at det å ta opp et rusproblem med foreldre eller andre, oppleves som vanskelig for de fleste. Da er det veldig godt å ha fått en viss trygghet på temaet, vite hva en skal se etter og vite hvordan en skal handle.

– I barnehagene hos deg har dere har laget deres egen handlingsplan?

– Ja, vi tok utgangspunkt i et hefte fra Borgestadklinikken, og satte det inn i et system som vi mener kan fungere for oss. Det er et stort pluss når vi greier å dra de fleste i personalet med i et slikt arbeid, for da blir det noe alle har et forhold til. Da får en handlingsplan eller en prosedyre en helt annen betydning enn om det kommer dumpende ned fra noen utenfor barnehagen.

– For øvrig har den tverrfagligheten som har preget denne prosessen vært svært viktig, slik jeg ser det. De ulike etatene og faggruppene jobber jo mot et felles mål, at barn skal ha en god hverdag. Da er det helt avgjørende at vi kjenner til hverandre, at vi har et ansikt å knytte en samarbeidende etat til. Da er det mye lettere å ta kontakt når det trengs, sier May Britt Raknes.

KONTAKT:

Ingvil Grytli

Folkehelsekoordinator
Telefon 71 11 10 00

ingvil.grytli@molde.kommune.no

Jorunn Hurlen

Virksomhetsleder forbyggende helsetilbud
Telefon 71 11 16 00

jorunn.hurlen@molde.kommune.no

Kunnskap, verktøy og mot

Barnehagene treffer barna og deres foresatte hver dag. Derfor er barnehagene en svært viktig arena når det gjelder tidlig innsats. Gjennom Dugnad vil Kompetansesenter rus – Midt-Norge bidra til å gi barnehagene kunnskap, verktøy og mot til å handle når det er nødvendig.

DUGNAD er et konsept utviklet av Kompetansesenter rus – Midt-Norge, som henvender seg til kommunene i Møre og Romsdal. Formålet er å mobilisere, utvikle og kvalitetssikre rusfaglige tiltak i kommunen. Kompetansesenteret bidrar med veiledning, kompetanse og stimuleringsmidler.

Ingjerd Woldstad

– Barnehagene har vært en sentral målgruppe i Dugnad, og vi har gjennomført kurs og seminarer i en rekke kommuner de siste årene. Min erfaring er at dette har vært et nyttig og fruktbart samarbeid, sier rådgiver ved Kompetansesenter rus – Midt-Norge, Ingjerd Woldstad.

Lokal tilpasning

Ved å samarbeide med hver enkelt kommune, oppnår en flere fordeler, sier Woldstad. Det er enklere å få til lokale tilpasninger, og kommunen kan mobilisere egne krefter på en annen måte enn om det er kurs og seminarer som omfatter mange kommuner.

– Noe av det som oppsummeres som mest positivt etter seminarene, er at kommunen gjennom dette arbeidet har fått koplet sammen ulike faggrupper på en god måte. Det at ansatte i barnehagene har fått møte representanter for barnevern, helsestasjon og andre som jobber for barnets beste, blir veldig positivt mottatt. Det ser vi av evalueringsskjemaene etter seminarene, sier Woldstad.

Innhold

Kunnskap, verktøy og mot har vært tre viktige stikkord for kompetansesenterets bidrag ute i kommunene; Fakta og forskning om rus, kunnskap om rusrelatert samspill i familier, og om hvordan rusproblemer i familien virker inn på barn.

– Men barnehagene trenger mer enn kunnskap. De trenger verktøy som de kan bruke når de kommer opp i situasjoner der rus er en del av utfordringen. Hvilke samarbeidsrutiner har man i kommunen? Hvem tar man kontakt med? Og når?

I tillegg handler det svært ofte om mot. Om å tørre å ta tak i et problem som oppleves vanskelig å snakke om.

– Mange er usikre på hvordan de skal opptre og hva de skal si. Rus er fortsatt et tabubelagt

tema, og det er få som synes det er enkelt og greit å ta en samtale med foreldrene om dette. Derfor har «den nødvendige samtalen» vært et viktig tema på seminarerne. Samtidig er det viktig å huske at vi er mennesker som skal samarbeide eller bistå, vi er ikke maskiner. Men vi kan trene oss opp til å ha mot til for eksempel å stille spørsmål, på en respektfull måte, når vi kommer i en situasjon der vi mener det er til barnets beste, sier Woldstad.

Fleksibelt

Organiseringen av Dugnad-konseptet er basert på en stor grad av fleksibilitet og lokal tilpasning. Derfor går alltid Kompetansesenteret inn i en dialog med den aktuelle kommunen på forhånd, og finner ut på hvilken måte man best kan legge opp arbeidet.

- Vi har for eksempel erfart at grupper på opp til 40-50 personer kan være nok. Da blir det lettere å bli kjent med hverandre og mer håndterlig for den arbeidsmåten vi har lagt opp til. Vi ser at gruppene der folk møtes på tvers av etater og faggrupper er svært nyttig, og dette blir vanskeligere dersom man velger å samle svært mange.

- Vi har også erfart at forarbeidet som blir gjort før seminarerne er viktig. Det å ha en arbeidsgruppe som kjenner de lokale forholdene, og å ha noen «ambassadører» for opplegget lokalt, er svært nyttig.

For en kommune er det nødvendig å ha samme forhold til rusrelaterte spørsmål som til enhver annen kommunal oppgave, sier Woldstad. Kommunene har gjerne rutiner for hva man skal gjøre dersom en får lekkasje i en vannledning, og forebyggende rutiner som skal hindre at slikt skjer. Dette må man ha også på rusområdet.

- Vi trenger å alminneliggjøre dette feltet, og bli i stand til å snakke om det og arbeide med det på samme måte som vi gjør på andre felt, sier Ingjerd Woldstad.

Eide kommune

Tverrfaglig råd for barn og unge

I regi av et «Tverrfaglig råd for barn og unge», og i samarbeid med Kompetansesenter rus – Midt-Norge, har Eide kommune hatt tre kursdager om rusrelaterte tema de siste årene. Dette har gitt et godt grunnlag for å arbeide videre med et viktig område, sier leder for enhet barn og oppvekst, Leif Aril Lervik.

Vi begynte med et arbeidsseminar om tverrfaglig samarbeid på rusområdet, der alle enhetsledere i kommune deltok. Deretter gjennomførte vi seminaret med tittelen «Heldig er den som har teite foreldre», der fokuset er på ungdommer, og til slutt et seminar om tidlig innsats, rettet mot barnehagene.

I likhet med mange andre kommuner, så man i Eide at barnehagene ikke var særlig flinke til å melde bekymrings saker til barnevernet. Dette var noe av bakgrunnen for at kommunen ønsket å heve kompetansen og rette oppmerksomheten mot barn som kan være i en utsatt situasjon, sier Lervik.

- På forhånd hadde «Tverrfaglig råd» og barnehagene jobbet med å lage rutiner for hvordan man skal opptre når det er mistanke om at ikke alt er som det skal være med et barn. Hva skal de ansatte se etter? Hvor kan de søke hjelp, osv. Seminaret i Dugnad-regi la vi til en felles planleggingsdag, der vi i tillegg til bidragene fra kompetansesenteret fikk presentert tverrfaglig råd og de ulike etatene som kan være aktuelle for barnehagene å samarbeide med. Vi oppsummerte dette som en svært nyttig dag, sier Lervik.

- Hvem sitter i det tverrfaglige rådet, og hvordan fungerer det?

- I tillegg til meg, som koordinerer arbeidet i rådet, sitter representanter for barnevernet, PPT, helsesøster, skole og barnehage. Rådet skal være en ressursgruppe som ser barn og ungdom som en del av en helhet, og skal i felleskap drøfte saker som blir meldt inn. Vi kan drøfte enkeltsaker, gi råd og veiledning, og hjelp til å føre saken videre, slik at tiltak kan bli satt i gang. Vi har som mål å være lett tilgjengelige, og både foreldre, barnehager, skoler og andre kan henvende seg til rådet.

- Eide kommune er kommet godt i gang med arbeid på rusområdet. Nå gjelder det å ikke slippe taket. Selv har jeg vært på flere foreldremøter rundt om i barnehagene for å informere om hva vi gjør, og vi har som mål å holde dette levende som et område vi hele tiden har oppmerksomheten rettet mot, sier Leif Aril Lervik.

KONTAKT:

Leif Aril Lervik

Leder barn og oppvekst

Telefon 71 29 91 00

leif.lervik@eide.kommune.no

Giske kommune

Fra barnehage til skole

Giske kommune gjennomførte to dagsseminar for barnehageansatte (2009 og 2010), med til sammen ca 90 deltakere. Dermed nådde man flertallet av de ansatte i barnehagene i kommunen, forteller folkehelsekoordinator Ann Kristin Berg.

- Disse dagene var bygd på Dugnads arbeidsseminar om tidlig innsats for barn som lever med omsorgspersoner som misbruker rusmidler. Vi brukte blant annet filmen «Hvem kan hjelpe Jesper?», som fungerer veldig godt som utgangspunkt for å diskutere denne problematikken, og vi hadde flere deltakere fra andre virksomheter i kommunene som også jobber med barn.

Kommunen etablerte også en arbeidsgruppe som utarbeidet prosedyrer for bekymringsmeldinger og prosedyrer for tverretattlig samarbeid. I denne arbeidsgruppa satt representanter for barnehagene, helsestasjonen, barnevernet og folkehelsekoordinatoren.

- De gode erfaringene fra arbeidet på barnehageområdet, gjorde at vi ville videreføre dette til skolen. I januar 2012 brukte vi derfor en planleggingsdag for skolen til dette temaet. 130 deltakere meldte seg på, noe som utgjør flertallet av lærere i grunnskolen og ansatte i SFO i Giske kommune. I tillegg deltok ansatte fra blant annet helsestasjonen, barnevernet, PPT og andre som har kontakt med barn i skolelader.

Både for barnehagene og skolen gjelder det å ikke slippe taket når man først er kommet så godt i gang, sier Ann Kristin Berg. Selv har hun deltatt på flere møter for styrere i barnehagene, og på personalmøter i barnehagene, som et ledd i å holde teamet varmt.

- Giske kommune er i gang med et større «God helse»-prosjekt, og rus er en del av dette og satsingsområde i kommunen. Så vi har ambisjoner om å videreføre arbeidet både i barnehager og skoler, sier Ann Kristin Berg.

KONTAKT:

Ann Kristin Berg

Folkehelsekoordinator

Telefon 70 18 80 00

akbe@giske.kommune.no

Giske kommune

Historisk og framtidsretta

PROSEDYRAR FOR SAMARBEID

FORMÅL: Sikre tverrfagleg samarbeid i barnevernssakar.

OMFANG: Born og familiar barnehagen er bekymra for.

ANSVAR FOR PROSEDYREN: Personalet i barnehagen og barnevernstenesta.

TILTAK/HANDLING

ANSVAR

Barnehage som førebyggjande tiltak: <ol style="list-style-type: none">1. Barnevernet tek initiativ til å inngå samarbeidsavtale mellom barnehage, føresette og barnevernet.2. Ved barnehageopptak: Barnevernet kan gi tilråding om opptak av einstilte barn.3. Ved overgang til skule: Barnevernet kan samarbeide med barnehagen, PPT og skule kring felles born.	Barnevernskonsulent Barnevernskonsulent Barnevernskonsulent, barnehagen, PPT, skule
Informasjon om barnevernstenesta: <ol style="list-style-type: none">1. Barnehagen kan kontakte barnevernet ved behov for informasjon frå barnevernet.2. Barnevernet deltek på styrarmøtet for barnehagane to gongar i året.	Barnehagen Styrarmøtet kallar inn barnevernstenesta
Evaluering av prosedyre: <ol style="list-style-type: none">1. Annakvart år: Barnevernet på styrar møte for barnehagane to gongar i året.	Styrarmøtet kallar inn barnevernstenesta

DUGNAD

Tverrfaglig samarbeid på rusområdet i kommunene i Møre og Romsdal

Vi tilbyr veiledning, kompetanse og stimuleringsmidler. Kommunen mobiliserer og utvikler tiltak og samarbeid. Et av arbeidsseminarene vi tilbyr har tittelen:

Tidlig innsats for barn som lever sammen med omsorgspersoner som misbruker rusmidler.

Barnehagene treffer barna og deres foresatt hver dag. Finnes det fellestrekk som vi kan lære oss å se etter, både hos barna og deres familier? Hvordan skal vi klare å handle på vår bekymring?

MÅLGRUPPE:

Barnehage og barneverntjeneste, PPT, helsestasjon, psykiatritjeneste, frivillige organisasjoner.

INNLEDERE:

Representanter fra Kompetansesenter rus - Midt-Norge.

Kommunale representanter: Barnevern, barnehage, helsestasjon.

KONTAKTINFO:

www.rus-midt.no/korus

www.rus-midt.no/dugnad

rita.valkve@rus-midt.no

Ingjerd.woldstad@rus-midt.no

Kompetansesenter RUS – Midt-Norge
www.rus-midt.no/korus

 HelseDirektoratet

For bestilling av hefte:

Kompetansesenter rus – Midt-Norge
Postboks 654 Sentrum, 7406 Trondheim
Telefon 73 86 29 00
www.rus-midt.no/korus

120178-03 Grafisk design og produksjon: www.helseid.no

DUGNAD TIL BARNES BESTE

Barnehage – Barnevern – PPT – Helse

Erfaringer fra tverrfaglig samarbeid på rusområdet
– Møre og Romsdal